

Утвърдил:

Декан

Дата

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ "СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ"

Факултет: Славянски филологии

Специалност:

СЛБ	0	1	0	1	0	6	2	1
-----	---	---	---	---	---	---	---	---

БЪЛГАРСКА ФИЛОЛОГИЯ

УЧЕБНА ПРОГРАМА

Дисциплина:

A	3	2	1
---	---	---	---

Руска литература на XX и XXI век

Преподавател: проф. д-р Ренета Божанкова

Асистент:

Учебна заетост	Форма	Хорариум
Аудиторна заетост	Лекции	60
	Семинарни упражнения	30
	Практически упражнения (хоспитиране)	
Обща аудиторна заетост		90
Извънаудиторна заетост	Реферат	
	Доклад/Презентация	15
	Научно есе	
	Курсов учебен проект	
	Учебна екскурзия	
	Самостоятелна работа в библиотека или с ресурси	75
Обща извънаудиторна заетост		90
ОБЩА ЗАЕТОСТ		180
Кредити аудиторна заетост		3
Кредити извънаудиторна заетост		3
ОБЩО ЕКСТ		6

№	Формиране на оценката по дисциплината ¹	% от оценката
1.	Workshops {информационно търсене и колективно обсъждане на доклади и реферати) –	
2.	Участие в тематични дискусии в лекционни и семинарни занятия	30%
3.	Демонстрационни занятия	
4.	Посещения на обекти	
5.	Портфолио	
6.	Тестова проверка	
7.	Решаване на казуси	
8.	Текуща самостоятелна работа /контролно	
9.	Курсови работи/презентации	20%
10.		
11.		
12.	Изпит	50%

Анотация на учебната дисциплина:

Руска литература на XX-XXI век е курс, преподаван на студентите от специалност „Българска филология” (бакалавърска степен, Факултет по славянски филологии, Софийски университет). Този курс на лекции и семинари ще представи основните културни и литературни процеси в периода от последните десетилетия на Руската империя (края на XIX и началото на XX век), съветския период и края на XX и началото на XXI век в новата руска културна история. Фокусът е влиянието на историческите събития и културните традиции върху възхода и развитието на артистични тенденции, школи и групи в светлината на общите европейски културни процеси. Модернизмът от времето на залеза на имперска Русия, феноменът "Сребърен век", създаването на „съветския канон”, животът и текстовете на трите "вълни" на руската емиграция и постмодернистичните произведения на изкуството са теми, включени в лекционния курс. Този курс от лекции и семинари обсъжда подробно световноизвестни руски автори и техните шедеври, както и други текстове от епохата, които изясняват нейния стил, вкусове, разбиране за минали и настоящи събития и утопични виждания за бъдещето. Проследяват се посоките на развитие на съвременната руска литература и култура.

Предварителни изисквания:

Курсът е свързана с изучаването на следните други курсове в учебния план на специалност „Българска филология”: „Теория на литературата”, “Руска класическа литература.”, “Славянски литератури”, “Западноевропейска литература” и с курсовете, представящи хронологията на развитието на българската литература и получените знания в съответните области.

Очаква се студентите да притежават задълбочени знания в областта на

¹ В зависимост от спецификата на учебната дисциплина и изискванията на преподавателя е възможно да се добавят необходимите форми, или да се премахнат ненужните.

литературната теория, познания по европейска и световна история, по история на европейската литература и култура, както и умения за аналитична работа с литературни текстове и с научни текстове в областта на литературната теория, история и критика.

Очаквани резултати:

В края на изучаването на учебната дисциплина студентите ще имат ясна концепция по следните конкретни проблеми: компоненти на историческия и културен хоризонт на изучаваната литература и култура през XX и първите десетилетия на XXI век; жанрова система; емблематични текстове – класика на XX век; история на развитието на руската интелигенция и нейната роля в историята и културата; фантастика и факт в литературните текстове, мемоари и дневници; утопия и антиутопия; руски културни центрове.

Преминаването през всяко от тематичните нива на курса има за цел да се създаде база за студентската научна и практическа подготовка в сферите на теорията на културата и литературата, теорията и критиката на превода, емигрантологията, литературната компаративистика. След успешно завършване на курса студентите ще придобият знания за процесите на развитие на руската литература и култура от XX и началото на XXI век в контекста на културата на Централна и Източна Европа и съвременните тенденции в изграждането на нова парадигма на исторически и филологически знания.

Учебно съдържание

Лекционен курс

Тема №	Наименование на темата	Хорариум
1.	Руската култура и общество през XX век. Литература и държава, творец и власт в историята на три периода (90-те години на XIX век – 1917 г.; 1917 – 1989 г.; край на XX и началото на XXI век). Литературоцентризмът на руската култура.	2
2.	Руската литература от края на XIX и началото на XX век. Общоевропейски културни процеси и тенденции. Периоди на преход в руската история. Култура, религия, образование в началото на века. Цензура и публикуване в края на имперска Русия. Класическа литература и модернизъм (Л.Толстой, А.Чехов).	2
3.	Класически традиции и нови тенденции в руската литература от края на XIX и началото на XX век. Прозата на И. Бунин („Антоновски ябълки”, „Господинът от Сан Франциско”, „Тъмни алеи”), Л. Андреев („Ангелчето” „Червеният смях”), М. Горки, А. Куприн и др.	6

4.	Руската религиозна философия от края на XIX и началото на XX век и взаимовръзката ѝ с литературата (В. Соловьев, Дм. Мережковски, Н. Фьодоров, Н. Бердяев, П. Флоренски). Поезията на Вл. Соловьев. Фрагментите на В. Розанов (<i>“Уединено”, “Апокалипсис на нашето време”</i>).	2
5	Европейски модернизъм. Славянски версии на модернизма – контакти, влияния, преводи. Руски модернизъм. <i>Fin de siècle</i> и декаданс. „Сребърният век” на руската поезия.	2
6.	Руски символизъм. Творчеството на З. Гипиус, Дм. Мережковски, Ф. Сологуб, В. Брюсов, К. Балмонт, А. Блок, А. Бели, Вяч. Иванов.	4
7.	Постсимволизъм. “Цех на поетите”. Акмеизъм/Адамизъм – Н.Гумилев, О.Манделщам, А.Ахматова, С.Городецки, В.Зенкевич, В.Нарбут.	3
8.	Руски авангард. Футуризм. Кубофутуризм (В. Хлебников, В. Маяковски). Егофутуризм (И. Северянин). Имажинизъм (С. Есенин, В. Шершеневич). Обединение за реално изкуство – ОБЕРИУ (Д. Хармс).	4
9.	Държава, идеология, литература в съветския период. Литературни обединения на 20-те години. Принципи на социалистическия реализъм и създаване на „съветския канон”. <i>„Тихият Дон”</i> (М.Шолохов).	2
10.	Утопия и антиутопия. Е. Замятин (<i>“Ние”</i>) и А. Платонов – (<i>“Изкопът”, „Чевенгур”</i>).	2
11.	Руска сатирична проза от 20-30-те години на XX век. Михаил Булгаков. Проза и драматургия. Повестта <i>„Кучешко сърце”</i> ; романът <i>„Майстора и Маргарита”</i> .	4
12.	Емигрантска литература, литературни центрове и издания. Емигрантска мемоарна, автобиографична и дневникова проза на руските емигранти. Руската емиграция в България.	2
13.	Владимир Набоков (романите <i>“Покана за екзекуция”, “Дар”, “Лолита”</i>). От модернизъм към постмодернизъм.	3
14.	Творчеството на Борис Пастернак (лирика, романът <i>“Доктор Живаго”</i>).	3
15.	Литературни процеси през втората половина на XX век. Основни теми и литературни жанрове. Военна проза. Бардовска поезия.	2
16.	„Лагерна проза”. Александър Солженицин (<i>„Един ден на Иван Денисович”, “Ракова болница”, “Архипелагът ГУЛАГ”</i>).	2
17.	Третата емигрантска вълна. Йосиф Бродски (поезия и есеистика).	3

18.	Глобални тенденции в културата от последните десетилетия на XX век. Руски постмодернизъм. (Вен. Ерофеев, А. Битов, Т. Толстая, Л. Петрушевская, В. Пелевин, В. Ерофеев, Б. Акунин).	3
19.	Основни тенденции в съвременна руска култура. Литература и медии. Наследството на постмодернизма и новите естетически направления: хипермодернизъм, метамодернизъм, дигитален модернизъм, нов реализъм.	2
20	Руският роман в началото на XXI век. Л. Улицка, О. Славникова, Р. Сенчин, М. Степнова, Е. Водолазкин, А.Салников, А. Иванов, Д. Рубина и др.	3
21.	Съвременна руска поезия: О.Седакова, Е. Шварц, Е. Фанайлова, К. Корчагин, М. Степанова, К. Медведев, А. Скидан и др.	2
22.	Присъствие на руската литература от XX и XXI век в България. Превод, достъп, влияние, разбиране.	2

Семинарни упражнения

Тема №	Наименование на темата	Хорариум
1.	Руско краевековие. Неореализъм. И. Бунин и А. Куприн	4
2.	Руски символизъм . Творчеството на А. Блок, К. Балмонт, З. Гипиус, В. Брюсов и др.	2
3	Акмеизъм – А. Ахматова, Н. Гумилов, О. Манделщам	2
4.	Руски футуризмъм – В. Хлебников, В. Маяковски, И. Северянин.	2
5.	Руски авангард – ОБЕРИУ, Д. Хармс.	2
6.	Канонът на соцреализма – М. Горки., Н. Островски, М. Шолохов.	2
7.	М. Булгаков – романът „Майстор и Маргарита”.	2
8.	Владимир Набоков. „Покана за екзекуция”, „Лолита”	2
9.	Б. Пастернак – романът „Д-р Живаго”.	2
10.	А. Солженицин – „Един ден на Иван Денисович”.	2
11.	Й. Бродски – поезия и проза.	2
12.	Руски постмодернизъм.	2
13	Съвременна руска проза.	2
14	Съвременна руска поезия-	2

Конспект за изпит

Въпрос	Наименование на темата
1.	Класически традиции и нови тенденции в руската литература от края на XIX и началото на XX век. Прозата на И. Бунин („ <i>Антоновски ябълки</i> ”, „ <i>Господинът от Сан Франциско</i> ”, „ <i>Тъмни алеи</i> ”), Л. Андреев („ <i>Ангелчето</i> ”, „ <i>Червеният смях</i> ”), М. Горки, А. Куприн и др.
2.	„Сребърният век” на руската поезия. Руски символизъм. Творчеството на З. Гипиус, Дм. Мережковски, Ф. Сологуб, В. Брюсов, К. Балмонт, А. Блок, А. Бели, Вяч. Иванов.
3.	Постсимволизъм. “Цех на поетите”. Акмеизъм/Адамизъм – Н.Гумилов, О.Манделщам, А.Ахматова, С.Городецки, В.Зенкевич, В.Нарбут.
4.	Руски авангард. Футуризм. Кубофутуризм (В. Хлебников, В. Маяковски). Егофутуризм (И. Северянин). Имажинизъм (С. Есенин, В. Шершеневич). Обединение за реално изкуство –ОБЕРИУ (Д. Хармс).
5.	Държава, идеология, литература в съветския период. „ <i>Тихият Дон</i> ” (М.Шолохов).
6.	Утопия и антиутопия. Е. Замятин („ <i>Ние</i> ”) и А. Платонов – („ <i>Изкопът</i> ”, „ <i>Чевенгур</i> ”).
7.	Руска сатирична проза от 20-30-те години на XX век. Михаил Булгаков. Проза и драматургия. Повестта „ <i>Кучешко сърце</i> ”; романът „ <i>Майстора и Маргарита</i> ”.
8.	Емигрантска литература, литературни центрове и издания. Емигрантска мемоарна, автобиографична и дневникова проза на руските емигранти. Литература в изгнание..
9.	Владимир Набоков (романите „ <i>Покана за екзекуция</i> ”, „ <i>Дар</i> ”, „ <i>Лолита</i> ”).
10.	Творчеството на Борис Пастернак (лирика, романът „ <i>Доктор Живаго</i> ”).
11.	Александър Солженицин („ <i>Един ден на Иван Денисович</i> ”, „ <i>Ракова болница</i> ”, „ <i>Архипелагът ГУЛАГ</i> ”).
12.	Йосиф Бродски (поезия и есеистика).
13.	Руски постмодернизъм. Основни представители и тенденции.
14.	Основни тенденции в съвременната руска култура. Жанрова картина на руската литература от XXI век. Литература и медии.
15.	Произведение и автор по избор на студента от съвременната руска литература (XXI век).

Библиография

- Антология** на руската поезия XII–XXI век. В превод на Кирил Кадийски. София: Нов Златорог, 2012.
- Божанкова, Р.** Дигиталната хуманитаристика и знанието за литературата. Избрани ракурси. София: Университетско издателство „Св.Климент Охридски“, 2018.
- Божанкова, Р.** Постмодернистичният руски текст. София: Факел, 2001.
- Божанкова, Р.** Хоризонти на дигиталната литература. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2013.
- Давыдова Т.Т.** Русский неореализм: идеология, поэтика, творческая эволюция (Е.Замятин, И.Шмелев, М.Пришвин, А.Платонов, М.Булгаков и др.). М., 2005.
- Евтимова, Р.** Рецепции и рефлексии. (Руска литература на XX век). София, 2019.
- Евтимова, Р. Божанкова, Р. и др.** Руска литература от XIX и XX век. Пловдив, 2005.
- Захариева, И.** Аспекты формирования канона в русской литературе XX века. С., 2008.
- Казак, В.** Енциклопедия на руската литература през XX век. С., 2002.
- Костова-Панайотова, М.** Руският поетически авангард през XX век: теория и практика. Благоевград, 2010.
- Кьосев, А.** Караниците около четенето: София, 2013.
- Лиотар, Ж.-Ф.** Постмодерни поуки. София, 2002.
- Липовецки, Ж. и Ш. Себастиен.** Хипермодерните времена. С., 2005.
- Лейдерман Н.Л., М.Н. Липовецкий.** Современная русская литература. Новый учебник по литературе в 3 книгах. - М., 2001.
- Чавдар Парушев.** Срещучовешкото. Антиутопичният жанр в литературата през XX век“, изд. „Версус“, 2021.
- Петкова, Г.** „Да се даде ръководеща нишка..“ История на руската литература от проф. П. Бицили в три книги (България, 1931-1934 г.). София: Факел, 2017.
- Руска литературна класика.** Съст.П.Троев. Т. 3,4. С., 1996, 1998.
- Руска модерна поезия.** Съст. Стоян Илиев, Маргарита Каназирска, Здравко Желев,Ивайло Петров, Мариана Шопова. С., 2005.
- Солдаткина, Я., О. Михайлова.** Медийные явления в современной литературе. Litres, 2020.
- Троев, П.** Руският модернизъм. Енциклопедичен речник. С., 2004.
- Черняк, М.** Современная русская литература 2-е изд., испр. и доп. Учебник для СПО. Litres, 2019.
- Чупринин, С.** Русская литература сегодня. Жизнь по понятиям. Litres, 2017.

- Andrew, Joe, et al.** *Joseph Brodsky and Modern Russian Culture*. Vol. 68. Brill, 2024.
- Bozhankova, R.** Eastern European Writers' Online Literary Diaries - DOI: 10.1075/chlel.xxvii.19boz – In: Cornis-Pope, Marcel, ed. *New Literary Hybrids in the Age of Multimedia Expression: Crossing Borders, Crossing Genres*. John Benjamins Publishing Company, 2014.
- Boym, S.** *The Future of Nostalgia*. N.Y., 2001.
- Clowes, E.** *Russia on the Edge. Imagined Geographies and Post-Soviet Identity*. Cornell University Press, 2011.

Cornwell, Neil. Reference guide to Russian literature. Routledge, 2013.
Dobrenko, E. Late Stalinism: The Aesthetics of Politics. Yale University Press, 2020.
Grishakova, M. and S. Salupere, eds. Theoretical Schools and Circles in the Twentieth-century Humanities: Literary Theory, History, Philosophy. Vol. 42. Routledge, 2015.
Engel, B. Women in Russia, 1700-2000. Cambridge, 2004.
Epstein, M. Russian Postmodernism: New perspectives on Late Soviet and Postsoviet Culture. Berghahn Books, Oxford, 1998
Hutchings, S. Russian Literary Culture in the Camera Age: the word as image. Routledge, 2013.
Korneeva, Marina, and David Gillespie. *The History of Russian Literature on Film.* Bloomsbury Publishing USA, 2023.
Moser, C. A. (ed.). The Cambridge History of Russian Literature. Cambridge, 1992.
Ronen, O. The Fallacy of The Silver Age. Routledge, 2013.
Rutten E. Sincerity After Communism: A Cultural History. Yale University Press, 2017.
Smith, A., J. Shelton, and K. Hodgson. Twentieth-Century Russian Poetry: Reinventing the Canon. Open Book Publishers, 2017.
Terras, V. A History of Russian Literature. London - New York, 1991.
Tihanov, Galin, Anne Lounsbery, and Rossen Djagalov, eds. *World Literature in the Soviet Union.* Academic Studies Press, 2024.
Wachtel, A., and I. Vinitsky. Russian literature. John Wiley & Sons, 2013
Wortman, R.S. Scenarios of Power. Myth and Ceremony in Russian Monarchy. Vol.2. Princeton, 2000.

Други източници

Литературни и научни списания: „Факел”, „Панорама”, „Съвременник”, „Литературна мисъл”, „Литературата”, „Езиков свят” и др.
Интернет ресурси: <http://liternet.bg/>; www.lib.ru; www.ruthenia.ru; <http://magazines.russ.ru/>; <http://feb-web.ru/>, <https://www.nlobooks.ru/>

2024 г.

Съставил:
проф. д-р Ренета Божанкова

Програмата е актуализирана на катедрен съвет, протокол № 01 от 23.10.2024 г.
Учебната програма е приета с протокол № 10 на ФС на ФСФ от 2024 г.